

Stajalište Kluba Zastupnika EPP-a o

PRAVIMA DJETETA

10. ožujka 2021

I. Uvod: Konvencija UN-a, prava djece kao ljudska prava, angažman Kluba zastupnika EPP-a

„(...) Unija podržava i promiče svoje vrijednosti i interese i doprinosi zaštiti svojih građana. Ona doprinosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, solidarnosti i uzajamnom poštovanju među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, osobito prava djeteta (...);“

Članak 3. Ugovora o Europskoj uniji

Prava djece su ljudska prava: prava koja EU i države članice EU-a moraju poštovati i štiti te kojih se moraju pridržavati. Prošlo je 30 godina otkad je Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (dalje u tekstu „Konvencija“) potpisana u New Yorku 1989., tj. otkad je stupila na snagu 1990. Iako su Konvenciju o pravima djeteta ratificirale 194 države, uključujući sve države članice Europske unije, mnoge ambicije još nisu postale stvarnost. Pridržavamo se načela koje je izričito utvrđeno u spomenutoj Konvenciji prema kojemu **dijete, radi potpunoga i skladnog razvoja svoje osobnosti, treba rasti u obiteljskoj sredini, u ozračju sreće, ljubavi i razumijevanja.**¹

Prava djece i dalje se krše ili zanemaruju u mnogim dijelovima svijeta, a između ostalog, i u državama članicama EU-a. Djeca su i dalje žrtve nasilja, zlostavljanja, siromaštva i socijalne isključenosti. Ona se i dalje suočavaju s diskriminacijom na temelju vjere, invaliditeta, spola, seksualne orijentacije, etničke pripadnosti, prekograničnog postupka rastave roditelja ili pravnog i socijalnog statusa. Klub zastupnika EPP-a ponosan je na svoju ulogu zagovornika i čuvara prava djece te stoga stalno nastoji poboljšati razinu zaštite i sudjelovanja djece. Na temelju zajedničkog prijedloga rezolucije iz 2014., rezultata inicijative kojoj je na čelu bio Klub Zastupnika EPP-a, Europski parlament zatražio je od Europske komisije da predstavi strategiju o pravima djeteta kao i konkretan akcijski plan. Konačno je nastupio pravi trenutak za to.

Buduća strategija EU-a o pravima djeteta² pružit će okvir za djelovanje EU-a usmjeren na bolje promicanje i veću zaštitu prava djece. Strategija će sadržavati skup mjera koje EU trebati provesti, a koje će se, između ostalog, odnositi na: **prava najranjivije djece, prava djece u digitalnom dobu, sprečavanje**

nasilja i borbu protiv njega te promicanje pravosudnih praksi prilagođenih djeci.

Uključivat će i preporuke za djelovanje drugih institucija EU-a, država članica EU-a i dionika. Klub zastupnika EPP-a pozdravlja buduću strategiju EU-a o pravima djeteta, no naglašava važnost sljedećih područja politika kao i potrebu za inovativnim alatima namijenjenima zaštiti djece i njihovih prava, pri čemu treba djelovati u njihovo ime, ali i zajedno s njima. Osim toga, pozivamo sve države članice da odrede javno tijelo koje će imati specifičnu zadaću procjene utjecaja nacionalnog i regionalnog zakonodavstva na djecu kao i općenitog promicanja prava djece u javnoj politici.

II. Zaštita prava djece u okviru zakonodavstva EU-a – zaštita najboljeg interesa djeteta

1. Zakonodavstvo EU-a prilagođeno djeci

Prije nego što predloži novu inicijativu ili reviziju postojećih propisa, Europska komisija uz pomoć alata za procjenu utjecaja ocjenjuje potrebu za djelovanjem na razini EU-a te potencijalan ekonomski, socijalni i okolišni utjecaj alternativnih političkih rješenja.

Smatramo da bi „test utjecaja na prava djece“, poput takozvanog „testa za MSP-ove“, uvelike koristio zakonodavstvu EU-a. Taj bi test mogao služiti kao instrument u okviru procjene utjecajâ i biti namijenjen racionalizaciji i jačanju mjera čiji je cilj potpora pravima djece. Kao i „test za MSP-ove“, koji je razvijen kako bi se „strogo ocijenio utjecaj budućih zakonodavnih i administrativnih inicijativa na MSP-ove, a relevantni rezultati uzeli u obzir pri sastavljanju prijedloga“, test utjecaja na prava djece mogao bi se sastojati od nekoliko koraka:

- > savjetovanja s dionicima, uključujući mehanizam za sudjelovanje djece;
- > utvrđivanja relevantnih područja;
- > procjene utjecaja na djecu;
- > ocjene alternativnih mehanizama.

Budući da cjelokupno zakonodavstvo EU-a može izravno i neizravno utjecati na živote i

¹ Preambula Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child>

dobrobit naših najmlađih sugrađana, takvim testom u okviru procjene utjecaja pružila bi se prilika za identificiranje i primjenu mjera kojima će se promicati i štititi prava djece. Na temelju najnovijih, usporedivih i visokokvalitetnih podataka razvrstanih po spolu i dobi u budućem bi se zakonodavstvu EU-a moglo zajamčiti poštovanje obveza iz Konvencije UN-a. Osim toga, revizija i ažuriranje okvira pokazatelja na razini EU-a mogli bi doprinijeti uključivanju pokazatelja koji se odnose na djecu.

2. Prema pravosudnom sustavu prilagođenom djeci

U predmetima koji se odnose na dobrobit i boljitak djeteta na prvom bi mjestu uvijek trebao biti najbolji interes djeteta, bez obzira na to je li riječ o predmetu u području skrbnništva, raspada obitelji, sporovima o boravištu (i kada takvi uključuju djecu državljanke trećih zemalja i djecu rođenu u obiteljima iz zajednice LGBTI+) ili predmetima koji se odnose na druga pitanja povezana s dobrobiti djece. Iako obiteljsko pravo ostaje u nadležnosti država članica EU-a, u slučaju kada postoje prekogranične implikacije, Unija može donositi zakone na temelju posebnog zakonodavnog postupka. To se u prvom redu odnosi na razdoblje nakon Brexita te na osiguravanje kontinuiteta u poštovanju najboljeg interesa djece u okviru skrbnništva i uzdržavanja, osobito onda kada jedan od roditelja živi u EU-u, a drugi u trećoj zemlji.

Svaki je obiteljski spor stresan i emocionalan, a prekogranični slučajevi još su osjetljiviji te pravno zahtjevniji. Zbog toga je o tim složenim pitanjima potrebna veća osviještenost javnosti, između ostalog, o prekograničnim predmetima koji uključuju skrbnništvo, prekograničnom ostvarivanju prava na pristup i obvezama uzdržavanja ili postupcima povezanim s prekograničnim roditeljskim otmicama djeteta, **uključujući i jasnoću u pogledu roditeljskih prava i obveza te prava djece u svakoj zemlji**. Kvalitetnije usluge na nacionalnoj razini, u uskoj suradnji s EU-om, mogle bi u većoj mjeri štititi najbolje interese djeteta.

U takvim bi se slučajevima mogla primijeniti medijacija, koja bi mogla pomoći u sprečavanju napetosti među strankama u dugotrajnim sudskim predmetima. Specijalizirana sudska vijeća u okviru nacionalnih sustava obiteljskih sudova uz pomoć tijela za medijaciju mogla bi pomoći da se takvi multinacionalni, prekogranični obiteljski predmeti brže obrade.

Prekogranični slučajevi također su pravno

zahtjevni zbog razlika među državama članicama u zahtjevima u pogledu minimalne dobi, koje mogu dovesti do različitog postupanja prema djetetu, ovisno o različitim kriterijima povezanim s dobi. Zbog različitih nacionalnih terminologija često je vrlo teško klasificirati prekogranična kaznena djela. Klub zastupnika EPP-a stoga poziva Europsku komisiju da utvrdi probleme koji proizlaze iz različite terminologije.

Pravo na saslušanje (također kao vid ostvarivanja prava djece na sudjelovanje) temeljno je pravo definirano Konvencijom. U skladu s člankom 12. Konvencije djeca imaju pravo izraziti svoje stavove o svim stvarima koje se na njih odnose i **te stavove treba uvažavati ovisno o dobi i zrelosti djece**. To se pravo jednako primjenjuje na sudjelovanje djece u socijalnim i političkim pitanjima kao i u sudskim i upravnim postupcima. U načelu se u pravu djeteta na saslušanje odražava koncept „sposobnosti donošenja odluka” djece, prema kojem se djeca ne smatraju samo ranjivim osobama kojima je potrebna posebna zaštita nego i donositeljima utemeljenih odluka, nositeljima prava i aktivnim članovima društva. Kao takav, glas djeteta trebao bi se čuti u svim situacijama u kojima je to moguće. Trebali bismo, dakle, govoriti u ime djece, o djeci i s djecom. Pandemija bolesti COVID-19 dovela je do poteškoća u pristupu stranaka pravosuđu. Kako bi se taj problem riješio, potreban je proaktivan odgovor nadležnih tijela. Ako su propisani postupovni zahtjevi ispunjeni, to znači da više nema prepreka za provođenje pravičnog sudskog postupka ni za pristup pravosuđu.

Europski parlament je 2016. u svojoj Rezoluciji o zaštiti najboljeg interesa djece u EU-u³ podsjetio na to da velik broj primljenih predstavlki o sudskim predmetima koji uključuju djecu upućuje na velik problem u provedbi Uredbe Bruxelles II.a. Europski parlament također smatra da bi svi sustavi zaštite djece trebali uključivati nadnacionalne i prekogranične mehanizme koji bi bili prilagođeni osobitostima prekograničnih sporova. Zadatak EP-a osigurati je da njegov zakonodavni i nezakonodavni rad uključuje poštovanje, promicanje i zaštitu prava djeteta te težiti, kako unutar Unije tako i u njezinim odnosima s drugim zemljama, postizanju boljih životnih uvjeta za djecu.

Klub zastupnika EPP-a poziva države članice da se obvežu na stvaranje pravosudnog sustava prilagođenog djeci, u čijim će se

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_HR.html

postupcima u najvećoj mogućoj mjeri voditi računa o osobitom položaju i potrebama djece (kao žrtava, svjedoka ili počinitelja). Za djecu koja su bila žrtve kaznenog djela naročito je važno osigurati saslušanja prilagođena njihovoj dobi, koja će voditi specijalizirano osoblje i tijekom kojih će djeci na raspolaganju biti učinkovita i lako dostupna psihološka pomoć za suočavanje s mogućim stresom i traumom. Svaka odluka o djetetovoj situaciji mora biti jasno obrazložena, što znači da mora biti jasan i njezin izravan utjecaj na dijete. Klub zastupnika EPP-a poziva države članice da predvide praktične smjernice, odgovarajuće osposobljavanje za sve stručnjake koji su u kontaktu s djecom, npr. učitelje, odgojitelje u jaslicama, pravne i medicinske stručnjake, te obaveznu edukaciju za tužitelje za maloljetnike i suce obiteljskih sudova. Klub zastupnika EPP-a također poziva Komisiju da nastavi s osiguravanjem osposobljavanja za pravne stručnjake o prekograničnom obiteljskom pravu EU-a, posebno u svjetlu novih pravila o predmetima prekograničnog skrbništva i roditeljskih otmica djece iz Uredbe Bruxelles II.a, koja će stupiti na snagu sredinom 2022. Također bismo željeli da na raspolaganju budu i prevoditeljske usluge kako bi se sva djeca mogla lakše izraziti. Vrlo je bitno da se mladima aktivno prenosi slika pravosuđa koje je prilagođeno djeci. Klub zastupnika EPP-a poziva sve države članice da svojim mladim građanima osiguraju pristup tim informacijama primjeren njihovoj dobi te da uzmu u obzir sve vrste invaliditeta koje mogu otežati pristup informacijama.

3. Borba protiv nasilja - tjelesni integritet i pravo na odrastanje u zdravom okruženju

Kako bi se ojačala zaštita prava djece i njihove dobrobiti pri pripremi i usvajanju nove strategije o pravima djeteta moramo **uzeti u obzir aspekt prava djece na tjelesni integritet**. To u prvom redu mora uključivati borbu protiv svih oblika nasilja nad djecom, uključujući fizičko, seksualno, ekonomsko i psihološko nasilje te posvećivanje dužne pozornosti rodnoj perspektivi⁴. Nasilje u obitelji, problem koji se dodatno produbio tijekom pandemije bolesti COVID-19, utječe na djecu ili izravno ili neizravno. U kontekstu izolacije kod kuće, rada na daljinu, zatvaranja škola i financijske nesigurnosti, primijećeno je da obiteljski odnosi postaju sve napetiji, što djecu i žene dovodi u još ranjiviji položaj. Klub zastupnika EPP-a zalaže se za to da se po potrebi koriste kvalitetni kontaktni centri, primjerice kada je riječ o zlostavljanju u obitelji, koji bi obiteljima omogućili sastajanje u kontroliranom okruženju i u prisutnosti socijalnog radnika.

Djeca su i dalje žrtve lošeg postupanja, zanemarivanja i zlostavljanja, uključujući zlostavljanje na internetu. Seksualno zlostavljanje djece, između ostalog i distribucija dječje pornografije i materijala povezanih s dječjom prostitucijom, dovodi do daljnje viktimizacije, posebno djevojaka i mladih žena. Adolescenti trebaju poznavati svoja prava u tom području, naročito kada je riječ o pristanku. Klub zastupnika EPP-a pozdravlja komunikaciju Komisije o strategiji EU-a za djelotvorniju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece, ali smatra da se u novoj strategiji moraju pažljivo ispitati svi oblici nasilja nad djecom te osigurati da se o pitanju prava djece vodi računa u sadašnjim i budućim zakonodavnim i nezakonodavnim mjerama. Strategija usto mora omogućiti blisku suradnju između država članica EU-a i trećih zemalja kao i koordinirani odgovor u okviru Europolu i Eurojusta u smislu policijske i pravosudne suradnje. Kako bi se uklonile prepreke u borbi protiv trgovine djecom, potrebno je raspolagati s više podataka. Klub zastupnika EPP-a stoga poziva na užu suradnju državnih vlasti s civilnim društvom, lokalnim vlastima, subjektima povezanim s crkvom i drugim sličnim akterima. Usto je ključno pružiti koordiniran i nadnacionalan odgovor u području policijske i pravosudne suradnje. Uz više znanja i uz postojanje koordiniranog odgovora utvrđivanje žrtava moguće je već u ranoj fazi, a posljedično i pružanje pravne pomoći kojom se osiguravaju njihova zakonska prava. Rano utvrđivanje žrtava nužno je kako bi se stalo na kraj odnosu ovisnosti između grabežljivaca i žrtve. Klub zastupnika EPP-a vodi politiku nulte tolerancije prema bilo kojem obliku nasilja nad djecom te promiče sudjelovanje djece u donošenju odluka koje se na njih odnose. Kako bismo osigurali potpunu zaštitu djece, odlučni smo djelovati ne samo u njihovo ime nego pri svojem djelovanju uzimati u obzir i njihov glas i perspektivu.

4. Djeca u internetskom okruženju

U svibnju 2012. Europska komisija predstavila je europsku strategiju za bolji internet za djecu kako bi se djeci pružile digitalne vještine i alati koji su im potrebni za puno iskorištavanje prednosti internetskog pristupa, ali usto osiguravala i veća razina sigurnosti. Svrha je te strategije, osim toga, i oslobađanje potencijala tržišta za interaktivne, kreativne i obrazovne internetske sadržaje. Međutim, u internetskom okruženju, koje se brzo

⁴ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-gender-equality>

razvija, osam godina predstavlja cijelu vječnost: krajnje je vrijeme za novu strategiju u kojoj će se primijeniti najnovija tehnološka dostignuća. Stoga bi se u novoj strategiji EU-a o pravima djece trebao predložiti niz mjera te uzeti u obzir iskustva stečena tijekom pandemije bolesti COVID-19 i povećanog trenda internetskog obrazovanja. Proteklih mjeseci ubrzala se već postojeća tendencija prebacivanja aktivnosti naše djece u mrežno okruženje. Digitalna pismenost za svu djecu ključna je za njihovu što sigurniju navigaciju internetom.

Glavni zaključci izvješća UNICEF-a iz 2017. o djeci u digitalnom svijetu⁵ u skladu sa sve većim brojem raspoloživih dokaza upućuju na to da su djeca koja pristupaju internetu sve mlađa. U nekim zemljama djeca mlađa od 15 godina internet će vjerojatno upotrebljavati na isti način kao i odrasli stariji od 25 godina. Iako povezivost može predstavljati prekretnicu za neku od najmarginaliziranije djece na svijetu, pomažući im da ostvare svoj potencijal i prekinu međugeneracijske cikluse siromaštva, zbog digitalne tehnologije djeca isto tako mogu postati ugroženija i na internetu i u stvarnom životu. Ranjiva djeca već mogu biti izloženija većim rizicima zbog određenih problema na mreži, uključujući gubitak privatnosti. Klub zastupnika EPP-a poziva Komisiju da predloži snažnije zaštitne mjere za suzbijanje zloporabe društvenih medija, posebno u slučajevima kada djeca platformama pristupaju bez nadzora. Klub zastupnika EPP-a poziva Komisiju da predloži robusniji okvir za zaštitu potrošača namijenjen djeci, osobito kada je riječ o mikrokupovinama, kupnjama u okviru računalnih igara i povezanog oglašavanja, prije svega u kontekstu aktualne pandemije i duljih razdoblja provedenih na internetu.

Borba protiv seksualnog zlostavljanja djece jedan je od prioriteta Kluba zastupnika EPP-a. Europski parlament i Vijeće pozvali su na daljnje konkretne mjere razvijene u suradnji s tehnološkim platformama i sektorom IKT-a. Klub zastupnika EPP-a nadalje poziva tehnološka poduzeća da se vode kulturom zaštite svojih krajnjih korisnika. Strategija EU-a za djelotvorniju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece⁶ uvodi sveobuhvatan odgovor na sve prisutniju opasnost od seksualnog zlostavljanja djece na mreži i izvan nje. On će se sastojati od bolje prevencije, istrage, prijavljivanja i pomoći žrtvama prilagođenih djeci i njihovoj dobi. Klub zastupnika EPP-a poziva države članice koje to još nisu učinile da kriminaliziraju vabljenje (engl. grooming), uhođenje i mamljenje djece na internetu kao i dijeljenje intimnih i eksplicitnih slika

bez pristanka.

Klub zastupnika EPP-a izražava svoje uvjerenje u to da je strategija tek početak i da su potrebni konkretni zakonodavni prijedlozi za učinkovitu borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece, kao što je, na primjer, prijedlog kojim bi se od relevantnih pružatelja internetskih usluga zahtijevalo da otkriju poznate materijale o seksualnom zlostavljanju djece te da ih prosljede javnim tijelima. Potrebno je utvrditi i ukloniti zakonodavne praznine kako se zaštita podataka ne bi pretvorila u zaštitu počinitelja.

Klub zastupnika EPP-a pozdravlja obavezu Komisije da osigura potpunu provedbu i punu usklađenost s Direktivom o seksualnom zlostavljanju djece (2011/93/EU) diljem EU-a.

Kako bi se zajamčilo da se seksualno zlostavljanje djece na internetu može učinkovito istražiti i kazneno goniti, Klub zastupnika EPP-a smatra da je važno da tijela kaznenog progona imaju legalan pristup šifriranom materijalu o seksualnom zlostavljanju djece. Klub zastupnika EPP-a podržava mogućnost osnivanja europskog centra za sprečavanje i suzbijanje seksualnog zlostavljanja djece, koji bi pružao cjelovitu potporu državama članicama. Pandemija bolesti COVID-19 dovela je do toga da se većina učenja i socijalizacije odvija na internetu. Veća uporaba interneta, a posebno platformi društvenih medija, povećala je rizik od kiberzlostavljanja. Moramo osigurati da se djeca mogu u potpunosti koristiti mogućnostima koje nudi internetsko okruženje bez rizika od uznemiravanja. Strategija treba uključivati mjere usmjerene na temeljni uzrok zlostavljanja na internetu kao i na prenošenje mladima znanja i alata za učinkovito reagiranje u slučaju da ga dožive.

Postojeći nedostaci i nedovoljna transformacija digitalnog obrazovanja došli su do punog izražaja tijekom ograničavanja širenja koronavirusa, zbog kojega su milijuni djece, učenika i studenata bili prisiljeni ostati kod kuće. Pandemija bolesti COVID-19 dodatno je istaknula nejednakosti koje već postoje u Europi. Ranjive skupine djece, uključujući djecu s invaliditetom, djecu pripadnike etničkih i manjinskih skupina⁷,

⁵ https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2017_ENG_WEB.pdf

⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20200724_com-2020-607-commission-communication_en.pdf

⁷ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-the-eu-roma-inclusion-process>

djecu u nepovoljnom socioekonomskom položaju, kao što su ona u ruralnim i teško dostupnim područjima, imale su ograničen ili čak nikakav pristup obrazovanju na daljinu ili na internetu. U skladu s člankom 29. Konvencije obrazovanje djeteta mora biti usmjereno na puni razvoj djetetove osobnosti, nadarenosti, mentalnih i tjelesnih sposobnosti. Zbog tog digitalnog siromaštva brojnoj djeci iz cijelog EU-a gotovo je nemoguće sudjelovati u obrazovanju te ostvarivati jednako pravo na njega. Ne možemo dopustiti da se takva praksa nastavi ni da postane prihvaćena sastavnica „nove normalnosti” nakon pandemije bolesti COVID-19.

Klub zastupnika EPP-a smatra jamčenje visokokvalitetnog i uključivog obrazovanja za svu djecu u Europi svojim važnim ciljem. Digitalna pismenost postala je jedan od ključnih čimbenika, osobito tijekom pandemije bolesti COVID-19. U to se ubraja i osiguravanje jednakog pristupa digitalnim alatima za učenje na daljinu. Nijedno dijete pritom ne smije biti zapostavljeno.

Djeca napreduju onda kad je i roditeljima dobro, a u okrilju obitelji upravo od roditelja dobivaju potreban odgoj i obrazovanje. Kako bi se to omogućilo, u središte svojih nastojanja usmjerenih na prava djece moramo staviti moderne politike za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, s fleksibilnim radnim uvjetima i uslugama skrbi o djeci, uključujući visokokvalitetno predškolsko obrazovanje. Rana ulaganja od presudne su važnosti za stvaranje ljudskog kapitala. Najučinkovitije političke inicijative gotovo su uvijek usmjerene na predškolsko i školsko razdoblje. Zbog toga je obrazovanje u samoj srži ambiciozne i učinkovite socijalne strategije za djecu. Klub zastupnika EPP-a također skreće pozornost na to da je, u skladu s onim što je Europski parlament izglasao u listopadu 2020., važno da se u svrhe obrazovanja odvoji 10 % sredstava Fonda za oporavak.

5. Osnaživanje sve djece kako bi bila uspješna – zaštita ranjive djece

Djeca su naša budućnost te je stoga u interesu EU-a osnažiti svu djecu kako bi bila uspješna. Ono što je ključno za dobrobit djece jest da se kod njih razvije osjećaj pripadnosti i uključenosti u njihove zajednice te da im se omogući da se razvijaju i da napreduju. Klub zastupnika EPP-a stoga smatra da bi se u novoj strategiji EU-a o pravima djece trebao primjenjivati holistički pristup potrebama djece, koje će biti obuhvaćene postojećim i budućim zakonodavnim i nezakonodavnim

mjerama, te da bi osobitu pozornost trebalo posvetiti posebnim potrebama ranjivih skupina djece, uključujući djecu s invaliditetom, djecu migrante i djecu koja rastu u siromaštvu, npr. romsku djecu. Najveći teret siromaštva obično snose upravo romska djeca, koja su najosjetljiviji članovi zajednice. Prema nedavnom istraživanju koje je u jedanaest država članica EU-a provela Agencija EU-a za temeljna prava (FRA)⁸ romska djeca koja žive u ekstremnom siromaštvu često zapnu u začaranom krugu transgeneracijskog prenošenja siromaštva.

Unatoč nedavnim pozitivnim trendovima, siromaštvo djece i začarani krug međugeneracijskog prenošenja siromaštva i nepovoljnog položaja i dalje su problem u EU-u, a pandemija bolesti COVID-19 samo je pogoršala tu situaciju.

Europska unija smatra se predvodnikom u borbi protiv siromaštva djece. Prekretnica je bila donošenje dokumenta Vijeća, Preporuke o ulaganju u djecu (2013.). Na poticaj Europskog parlamenta Komisija namjerava otići korak dalje: 2021. planira se donošenje prijedloga o Preporuci Vijeća o jamstvu za djecu. To jamstvo mora osigurati pristup kvalitetnoj i besplatnoj skrbi i obrazovanju u ranom djetinjstvu, ali i odgovarajućoj prehrani, zdravstvenim uslugama i stanovanju, što podrazumijeva koordinirani pristup na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i/ili lokalnoj razini.

Klub zastupnika EPP-a odlučan je nastaviti s daljnjim raspravama i radom na instrumentu jamstva za djecu te pritom namjerava biti pragmatičan: konačni cilj učinkovita je provedba u državama članicama i oslanjanje na iskustva stečena u okviru jamstva za mlade. Postoji velik broj dokaza koji upućuju na to da potpora mladima u nepovoljnom socioekonomskom položaju koju oni dobivaju na prijelazu iz razdoblja školovanja u profesionalni život definitivno dolazi prekasno. Već u ranijoj fazi nužno ih je opremiti socijalnim i kognitivnim vještinama potrebnima za dugoročan razvoj i uspješnu profesionalnu karijeru. Slijedom toga, izdvajanje 5 % sredstava iz programa ESF+ za djecu u osobito nepovoljnom položaju moglo bi biti dopuna Preporuci Vijeća o jamstvu za djecu.

Sustave obrazovanja⁹ i osposobljavanja trebalo bi reformirati tako da djeca iz

⁸ Istraživanje o Romima usmjereno na siromaštvo i zapošljavanje: položaj Roma u 11 država članica EU-a, Agencija EU-a za temeljna prava, 2014.

⁹ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-education-in-the-era-of-digitalisation>

ranjivih skupina imaju jednake mogućnosti obrazovanja kao i njihovi vršnjaci. Iznimno je važno priznati pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreacijske aktivnosti primjerene dobi kao i pravo djeteta da slobodno sudjeluje u kulturnom životu i umjetnosti jednako kao i njegovi vršnjaci. Pripadnost i pravna sigurnost od najranije dobi djeteta iznimno su bitni za njegov potencijal rasta i mogućnost uspjeha u životu. Dijete bez državljanstva imat će poteškoće u pristupu svojim pravima i državnim uslugama te će biti izloženije riziku od iskorištavanja, što će se pak negativno odraziti na njegovu mogućnost uspjeha. Klub zastupnika EPP-a poziva Europsku komisiju i države članice da surađuju kako bi se osiguralo da svako dijete ima pristup rodnom listu i državljanstvu te da može dobiti osobne isprave.

Kako bi svako dijete moglo odrastati i razvijati se u skladu sa svojim punim potencijalom, moramo zajamčiti pristup čistom okolišu i zdravstvenoj skrbi. Klub zastupnika EPP-a obvezuje se na borbu za zdraviji i čišći prirodni okoliš za najmlađe Europljane. Klub zastupnika EPP-a stoga je odlučan u namjeri da se pozabavi problemom onečišćenja zraka i očuvanja prirodnog okoliša kako bi se što prije stalo na kraj krizi prouzročenoj klimatskim promjenama. To je najvažnija investicija u korist naše djece.

Budući da je pandemija bolesti COVID-19 bila udarac za zdravstvene sustave u cijelom EU-u te da ih je stavila pod nezapamćeni pritisak, moramo se boriti da zaštitimo pravo sve djece na puni pristup zdravstvenim uslugama prilagođenima djeci, uključujući visokokvalitetnu skrb u domeni duševne i psihološke podrške. To je iznimno važno jer će se EU nakon aktualne pandemije suočiti s krizom duševnog zdravlja koja će ostaviti goleme posljedice na djecu. Nedostatak djelovanja i ulaganja u ustanove za duševno zdravlje kao i sustava podrške u narednim će godinama dugotrajno i iznimno štetno utjecati na djecu i adolescente. Nijedno dijete ne smije biti zapostavljeno ni zanemareno u svojoj borbi protiv bilo kojeg oblika tjelesne ili duševne bolesti. Klub zastupnika EPP-a podržava uspostavu jedinstvenog i koherentnog europskoga kalendara za cijepljenje djece te uvođenja jednakog pristupa najnovijim terapijama i lijekovima u području pedijatrijskog liječenja, posebno u slučaju rijetkih bolesti i raka kod djece. Klub zastupnika EPP-a vjeruje da odgovarajuća ulaganja u djecu tijekom djetinjstva mogu doprinijeti dugoročnoj koristi za pojedince i društva kao i za gospodarstva jer gospodarske i socijalne prednosti takvih ulaganja uvelike nadilaze same troškove financiranja.

III. Buduća strategija EU-a o pravima djeteta

Način na koji odrasli i društvo u cjelini postupaju s djecom te gledaju na njihovu ulogu promijenila se još davno. Unatoč velikom napretku postignutom u Europi, i dalje se suočavamo s osnovnim problemima, poput siromaštva djece, zlostavljanja i pristupa pravosudnom sustavu prilagođenom djeci. Buduća strategija trebala bi biti sveobuhvatna te bi trebala obuhvaćati sve relevantne postojeće strategije koje bi trebale biti međusobno usklađene kako se u EU-u ne bi umnožavali i udvostručavali naponi i financiranje. Djeca su budućnosti Europe i zato moramo voditi računa o njihovim pravima i potrebama. Nemoguće je razgovarati o budućnosti Europe ako pritom zanemarujemo stavove i potrebe mladih građana. Naša je dužnost osnažiti svu djecu kako bi bila uspješna. Na taj će način ona biti spremna suočiti se s budućim izazovima bez straha i sposobna voditi ispunjen život.